

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/35/2021
Identifikačné číslo spisu:	7215210478
Dátum vydania rozhodnutia:	28.02.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:7215210478.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a sudcov JUDr. Mariána Sluka, PhD. a JUDr. Martina Holíča, v spore žalobcu GARPIS TRADING LIMITED 8 Digeni Akrita Avenue, Office 303, 1045 Nicosia Cyprus, zastúpeného JUDr. Michaelou Šterbákovou, advokátkou so sídlom Kováčska 40, Košice, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Račianska 71, Bratislava, o zaplatenie 9.196,21 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 20C/269/2015, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 24. júna 2020 sp. zn. 11 Co/79/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 24. júna 2020 sp. zn. 11 Co/79/2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj len odvolací súd) rozsudkom z 24. júna 2020 sp. zn. 11 Co/79/2019 zmenil rozsudok Okresného súdu Košice II (ďalej aj okresný súd, súd prvej inštancie) z 9. novembra 2018 č. k. 20C/269/2015 - 133, ktorým zamietol žalobu, tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi sumu 9.196,21 € s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % od 5. júna 2014 do zaplatenia do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšujúcej časti príslušenstva žalobu zamietol a žalobcovi priznal proti žalovanej náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. Nakoľko odvolací súd mal za to, že sa v otázke posudzovania dôvodnosti nároku žalobcu na vec vzťahuje ustanovenie § 9 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci v znení noviel, ktoré pri doterajšom rozhodovaní sporu nebolo použité a podľa názoru odvolacieho súdu bolo pre rozhodnutie v spore rozhodujúce, vyzval v súlade s § 382 Civilného sporového poriadku (ďalej len CSP) strany, aby sa k možnému použitiu ustanovenia vyjadrili.

1.2. Po preskúmaní veci odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvej inštancie nie je vecne správne. So záverom súdu prvej inštancie, že o nevrátení súdneho poplatku bolo rozhodnuté uzneseniami Okresného súdu Košice II z 21. marca 2013, č. k. 34Cb 320/2006-286, Krajského súdu v Košiciach z 30. apríla 2013, sp. zn. 3Cob 81/2013 a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. júna

2014, sp. zn. 3Obdo 45/2013, pričom žiadne z nich nebolo ako právoplatné zrušené, a preto ho nie je možné ani posúdiť ako nezákonné rozhodnutie podľa § 6 zákona č. 514/2003 Z. z., bolo možné podľa odvolacie súdu síce jednoznačne súhlasiť, na druhej strane však, napriek ďalším správny skutkovým zisteniam súdu prvej inštancie o zaplatení súdneho poplatku žalobcom na základe výzvy Okresného súdu Košice z 27. marca 2006 v konaní vedenom pod sp. zn. 36 Rob/878/2005, dospel k záveru o nedôvodnosti nároku žalobcu na náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len zákon č. 514/2003 Z.z.), s ktorým názorom sa odvolací súd nemohol stotožniť.

1.3. Žalobca podľa názoru odvolacieho súdu opodstatnene tvrdil, že mu zaplatením súdneho poplatku vo výške 9.196,21 € vznikla škoda z dôvodu pochybenia súdu, keď pri nedostatku právomoci žalobcu vyzval na zaplatenie súdneho poplatku za návrh (o ktorom nemal právomoc konať) a následne tento nesprávny procesný postup nenapravil a žalobcovi bezdôvodne vyrubený súdny poplatok nevrátil, čo možno podľa názoru odvolacieho súdu bezpochyby považovať za nesprávny úradný postup v zmysle § 9 zákona č. 514/2003 Z. z..

Poukázal na § 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z., v zmysle ktorého štát zodpovedá za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom. Za nesprávny úradný postup sa považuje aj porušenie povinnosti orgánu verejnej moci urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie v zákonom ustanovenej lehote, nečinnosť orgánu verejnej moci pri výkone verejnej moci, zbytočné prietahy v konaní alebo iný nezákonný zásah do práv, právom chránených záujmov fyzických osôb a právnických osôb; za nesprávny úradný postup sa nepovažuje postup alebo výsledok postupu Národnej rady Slovenskej republiky pri výkone jej pôsobnosti podľa čl. 86 písm. a) a d) Ústavy Slovenskej republiky a postup alebo výsledok postupu vlády Slovenskej republiky pri výkone jej pôsobnosti podľa čl. 119 písm. b) Ústavy Slovenskej republiky. Podľa ods. 4 citovaného ustanovenia, právo na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom má ten, komu bola takým postupom spôsobená škoda.

Pre vznik zodpovednosti za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom je nevyhnutné splnenie troch základných podmienok: nesprávny úradný postup štátneho orgánu, vznik škody a príčinná súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom a vznikom škody. (uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. júna 2015, sp. zn. II. ÚS 383/2015–10).

Odvolací súd uviedol, že pre zodpovednosť z dôvodu nesprávneho úradného postupu je tiež rozhodujúce, že úkony tzv. úradného postupu samy o sebe k vydaniu rozhodnutia nevedú a ak je rozhodnutie vydané, bezprostredne sa to v jeho obsahu neodráža. Nesprávnym úradným postupom nie je porušenie pravidiel predpísaných právnymi normami pre postup štátneho orgánu pri jeho činnosti, lebo ide spravidla o postup, ktorý s rozhodovacou činnosťou súvisí. Nie je vylúčená zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom vykonávaným v rámci rozhodovacej činnosti, ale pre túto formu zodpovednosti je určujúce, že úkony tzv. úradného postupu samy o sebe k vydaniu rozhodnutia nevedú. Z tohto pohľadu je nesprávnym úradným postupom súvisiacim s rozhodovacou činnosťou napr. nevydanie rozhodnutia, prípadne iná nečinnosť štátneho orgánu či iné vady v spôsobe vedenia konania. Štát potom zodpovedá len za predpokladu, že poškodenému vznikla škoda, ktorá je v príčinnej súvislosti s takým chybným postupom. Za nesprávny úradný postup nie je možné považovať pochybenie a nedostatky spočívajúce v tom, že štátny orgán pred svojím rozhodnutím nesprávne vyhodnotil podmienky jeho vydania a že v dôsledku toho je ním vydané rozhodnutie nesprávne, nemalo byť vydané, prípadne, že malo byť vydané v inej podobe alebo za iných okolností.

1.4. Tento názor zastávala aj žalovaná v priebehu odvolacieho konania, t.j., že zabezpečovanie podkladov a dôkazov pre rozhodnutie v konaní a ich následné vyhodnocovanie, ako aj právne úvahy a myšlienkové postupy orgánu verejnej moci vedúce k vydaniu rozhodnutia vo veci, nie je možné považovať za úradný postup, ktorý by (za určitých okolností) bolo možné vyhodnotiť ako nesprávny. Tieto skutočnosti sa prejavujú v konečnom rozhodnutí orgánu verejnej moci. Potiaľ odvolací súd v teoretickej rovine s názorom žalovanej súhlasil, dodal, že o takýto prípad v danom spore sa nejedná z dôvodov, ktoré uviedol: „v právnej teórii sa vzťah príčinnej súvislosti (kauzálny nexus) označuje ako priama väzba javov (objektívnych súvislostí), v rámci ktorého jeden jav (príčina) vyvoláva druhý jav (následok). O vzťah príčinnej súvislosti ide, ak je medzi nesprávnym úradným postupom a škodou vzťah príčiny a následku. Ak bola príčinou vzniku škody iná skutočnosť, zodpovednosť za škodu nenastáva. Otázka príčinnej

súvislosti nie je otázkou právnou, ide o skutkovú otázku, ktorá môže byť riešená len v konkrétnych súvislostiach. Právnym posúdením je vymedzenie, medzi ako ujmou (ako následkom) a ako skutočnosťou (ako príčinou) tejto ujmy má byť príčinná súvislosť zisťovaná. Pre posúdenie vzniku zodpovednosti za škodu má preto zásadný význam otázka, v čom konkrétne spočíva škoda (majetková ujma), za ktorú je náhrada požadovaná. Práve vo vzťahu medzi konkrétnou ujmou poškodeného (pokiaľ vznikla) a konkrétnym konaním škodcu (ak je protiprávne) sa zisťuje príčinná súvislosť. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba škodu izolovať zo všeobecných súvislostí a skúmať, ktorá príčina ju vyvolala. Pritom nie je rozhodujúce časové hľadisko, ale vecná súvislosť príčiny a následku; časová súvislosť ale napomáha pri posudzovaní vecnej súvislosti (porovnaj R 21/1992). V postupnom slede javov je každá príčina niečím vyvolaná (sama je následkom niečoho) a každý ňou spôsobený následok sa stáva príčinou ďalšieho javu. Zodpovednosť však nemožno robiť závislou na neobmedzenej kauzalite. Atribútom príčinnej súvislosti je totiž „priamosť“ pôsobenia príčiny na následok, pri ktorej príčina priamo (bezprostredne) predchádza následku a vyvoláva ho. Vzťah príčiny a následku musí byť preto priamy, bezprostredný, neprerušovaný; nestačí, ak je iba sprostredkovaný. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba v dôsledku toho skúmať, či v komplexe skutočností prichádzajúcich do úvahy ako (priama) príčina škody existuje skutočnosť, s ktorou zákon spája zodpovednosť za škodu. (rozsudok Najvyššieho súdu SR z 30. júna 2010, sp. zn. 5 Cdo 126/2009)“.

1.5. V uvedenej otázke odvolací súd skúmal, či : „...existuje príčinná súvislosť medzi ujmou, teda ako následkom (v danom prípade sa jedná o žalobcom zaplatený súdny poplatok v konaní pred Okresným súdom Košice II vo veci sp. zn. 36 Rob/878/2005) a ako skutočnosťou, teda ako príčinou tejto ujmy, t.j. „priamosť“ pôsobenia príčiny na následok, pri ktorej príčina priamo (bezprostredne) predchádza následku a vyvoláva ho. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba v dôsledku toho skúmať, či v komplexe skutočností prichádzajúcich do úvahy ako (priama) príčina škody existuje skutočnosť, s ktorou zákon spája zodpovednosť za škodu. Jednoduchou logickou úvahou je zrejmé, že nutnosť zaplatiť súdny poplatok žalobcom v súdnom konaní nevyvolalo podanie žaloby na súde, ale výzva súdu na zaplatenie súdneho poplatku v spore, v ktorom nemal právomoc konať, teda procesný postup súdu, ktorý nemal oporu v zákone. Vzťah príčiny a následku musí byť priamy, bezprostredný, neprerušovaný, ako je tomu v danom prípade. Preto odvolacia námietka žalobcu v tomto smere je opodstatnená a rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorý žalobu titulom skutočnej škody týkajúcej sa konania pred Okresným súdom Košice II vo veci sp. zn. 36 Rob/878/2005, predstavujúcej zaplatený súdny poplatok, nie je správne a zákonné.

1.6. Odvolací súd ďalej uviedol, že : „v preskúmvanej veci sa totiž povrchným pohľadom javí, že povinnosť úhrady súdneho poplatku žalobcom bola vyvolaná, ergo zapríčinená, podaním žaloby, nie nesprávnym úradným postupom; v skutočnosti tomu tak nie je. Totiž, v sporovom konaní buď žalobca sám zaplatí súdny poplatok spolu s podanou žalobou alebo ho na zaplatenie poplatku vyzve súd, avšak vždy iba v prípade, ak zákon dáva súdu právomoc konať vo veci. Ak súd právomoc na konanie nemá (nie vecnú alebo funkčnú príslušnosť, čo sú obsahovo úplne odlišné pojmy), súd je povinný konanie zastaviť a vec postúpiť orgánu, ktorý má vo veci právomoc konať; ak v takom prípade spolu s podaním žaloby súdny poplatok zaplatený nebol, súd na jeho zaplatenie žalobcu nevyzýva a v prípade, ak žalobca súdny poplatok zaplatil, súd je povinný žalobcovi zaplatený súdny poplatok vrátiť. Ak takto nepostupuje, zaťažuje svoj procesný postup nesprávnosťou, ktorá môže zapríčiniť vznik škody na strane žalobcu. V prípade, ak napriek nedostatku svojej právomoci vo veci konať, súd dokonca vyzve stranu sporu na zaplatenie súdneho poplatku a tento svoj nesprávny procesný postup nenapraví vrátením súdneho poplatku, na zaplatenie ktorého žalobcu bezdôvodne vyzval, jeho procesný postup je nesprávny. Opísaný nesprávny procesný postup súdu teda nepredstavuje činnosť, ktorou by súd sledoval zabezpečovanie podkladov a dôkazov pre rozhodnutie v konaní a ich následné vyhodnocovanie, alebo by predstavoval právne úvahy a myšlienkové postupy orgánu verejnej moci vedúce k vydaniu rozhodnutia (vrátane rozhodnutia vo veci samej). Nejedná sa ani o nesprávne rozhodnutie súdu v konaní sp. zn. 34Cb 320/2006, ktoré by bolo v rozpore s ustanoveniami zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch v znení neskorších predpisov, s ktorými sa žalobca nestotožňuje, resp. ktoré považuje z akéhokoľvek dôvodu (právne alebo skutkovo) za nesprávne a nezákonné, ale o nesprávny úradný postup, spočívajúci v nečinnosti súdu, ktorý žalobcu na zaplatenie súdneho poplatku za návrh nielenže neopodstatnene vyzval, ale súdny poplatok, zaplatený bezdôvodne, žalobcovi ani nevrátil, hoci vo veci nemal dostatok

právomoci na konanie. Pre úplnosť odvolací súd zdôrazňuje, že nedostatok právomoci okresného a krajského súdu vo veci konať nenastal v dôsledku vydania uznesenia Najvyššieho súdu SR z 31. októbra 2011, č. k. 3 Mobdo 7/2010-268, tento nedostatok právomoci súdu na konanie tu bol od samého začiatku“.

1.7. Odvolací súd poukázal na názor Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj len ústavný súd) vyslovený v bode 31 nálezu z 10. mája 2017, sp. zn. I. ÚS 740/2016, v zmysle ktorého „ani skutočnosť, že súdny poplatok za návrh bol vyrubený a zaplatený napriek tomu, že bolo dané oslobodenie od súdneho poplatku, účastník súdneho konania sa vrátenia poplatku domáhal pred uplynutím 3-ročnej lehoty a okresný súd pri rozhodovaní bol nečinný, nemôžu mať vplyv na zákonom ustanovený príkaz nemožnosti rozhodnúť o vrátení poplatku po 3 rokoch od jeho zaplattenia.“ Následne, v bode 40 predmetného nálezu však ústavný súd poukázal „aj na možnosť sťažovateľa domôcť sa náhrady ujmy, ktorá mu vznikla v príčinnej súvislosti s nečinnosťou okresného súdu pri rozhodovaní o vrátení súdneho poplatku a najmä s jeho dôsledkami, t. j. možnosť sťažovateľa uplatniť si nárok na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom, ak v príčinnej súvislosti s priesťahmi v konaní okresného súdu mu takáto škoda zjavne nevrátením poplatku vznikla.“

2. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná, prípustnosť ktorého odôvodnila ustanovením § 421 ods. písm. b/ CSP, nakoľko rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu nebola ešte vyriešená a to, či možno za nesprávny úradný postup považovať postup súdu spočívajúci vo výzve žalobcovi na zaplattenie súdneho poplatku za podanú žalobu, ak bolo v neskoršom priebehu konanie zastavené z dôvodu nedostatku právomoci súdu vo veci konať, a súčasne; či možno za nesprávny úradný postup považovať, ak súd konal plynulo a bez priesťahov a napriek tomu bolo konanie z dôvodu nedostatku právomoci zastavené až po uplynutí lehoty na vrátenie zaplatteného súdneho poplatku podľa § 13 ods. 3 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov (ďalej len zákon č. 71/1992), ktorá skutočnosť už vrátiť súdny poplatok neumožňovala. Nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, zakladajúce dovolací dôvod podľa § 432 CSP, videla žalovaná v tom, že odvolací súd rozhodol, že žalobca má právo na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom súdu, za ktorý odvolací súd považoval zaslanie výzvy žalobcovi na zaplattenie súdneho poplatku v konaní, ktoré neskôr skončilo zastavením z dôvodu nedostatku právomoci súdov vo veci konať, ako aj nezastavenie konania a nevrátenie takto zaplatteného súdneho poplatku žalobcovi v lehote umožňujúcej vrátenie zaplatteného poplatku podľa § 13 ods. 3 zák. č. 71/1992 Zb., a to napriek tomu, že pri zaslaní výzvy žalobcovi na zaplattenie súdneho poplatku a tiež pri následnom rozhodovaní o žiadosti žalobcu o vrátenie súdneho poplatku, postupoval súd v súlade so zákonom č. 71/1992 Zb. a v konaní zároveň nebola konštatovaná nečinnosť súdu alebo priesťahy v jeho konaní. Nesprávne je tak konštatovanie odvolacieho súdu, že výzva súdu na zaplattenie súdneho poplatku v spore, v ktorom súd nemal právomoc konať, predstavuje procesný postup súdu, ktorý nemá oporu v zákone. Zákon č. 71/1992 Zb. naopak ukladá súdu povinnosť vyzvať poplatníka, ktorému vznikla poplatková povinnosť za podanie návrhu na začatie konania, odvolania alebo dovolania, na zaplattenie tohto súdneho poplatku, a na tom podľa názoru žalovanej nič nemení spôsob, akým konanie skončí, teda ani prípadné neskoršie zastavenie konania pre nedostatok právomoci. Samotný zákon č. 71/1992 Zb. totiž predpokladá viacero eventúálnych spôsobov skončenia konania, pri ktorých sa už zaplattený súdny poplatok poplatníkovi vráti, vrátane zastavenia konania z dôvodu nedostatku právomoci. Žalobcovi teda až do zastavenia konania, ku ktorému došlo uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. októbra 2011 sp. zn. 3Mobdo 7/2010 v zmysle zák. č. 71/1992 Zb. právo na vrátenie súdneho poplatku nevzniklo, pričom v čase zastavenia konania už uplynula lehota pre rozhodnutie o vrátení súdneho poplatku podľa § 13 ods. 3 zák. č. 71/1992 Zb., v dôsledku čoho súd o vrátení zaplatteného súdneho poplatku už nemohol rozhodnúť. Preto ani nevrátenie súdneho poplatku Okresným súdom Košice II v konaní sp. zn. 34Cb 320/2006 žalobcovi nebolo možné posúdiť ako nesprávny úradný postup spočívajúci v porušení príslušných ustanovení zák. č. 71/1992 Zb.

Žalovaná uviedla, že odvolacím súdom uvedený nálež ústavného súdu podľa jej názoru naopak potvrdzuje správnosť jej doterajšej argumentácie, že žaloba žalobcu na náhradu škody, ktorá má spočívať v (potenciálne nedôvodne) zaplattenom súdnom poplatku, na vrátenie ktorého žalobcovi podľa

príslušných ustanovení zákona č. 71/1992 Zb. nevznikol nárok, predstavuje neprípustné obchádzanie platnej a kogentnej právnej úpravy týkajúcej sa súdnych poplatkov. konkrétne zákonom č. 514/2003 Z. z., v podobe uloženej povinnosti nahradiť škodu vo výške ekvivalentnej k zaplatenému súdnemu poplatku. Žalovaná žiadala preto rozsudok krajského súdu zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

3. K dovolaniu sa písomne vydaril žalobca, ktorý uviedol, že podané dovolanie nespĺňa náležitosti vyžadované príslušnými ustanoveniami CSP. Pokiaľ dovolateľ tvrdil prípustnosť dovolania s odkazom na § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, žalobca zdôraznil, že dovolateľ nešpecifikoval dovolacie dôvody v súlade s § 432 ods. 1 CSP, a predovšetkým ako ich vyžaduje § 432 ods. 2 CSP. Podľa názoru žalobcu je potrebné zohľadniť aj otázku; resp. odpovedať na otázku, ako by sa žalobca mal domáhať vrátenia súdneho poplatku v zákonom stanovenej lehote - či sa nejedná o nemožnú podmienku? Podľa názoru žalobcu platí aj tvrdenie, že v prípade zastavenia konania pre nedostatok právomoci, nárok na vrátenie súdneho poplatku vzniká až dňom vyslovenia nedostatku právomoci súdu, pretože dovtedy bol súdny poplatok zaplatený dôvodne. Mal za to, že rozsudok krajského súdu dokonale stelesňuje pochopenie zmyslu a účelu právnej normy, ktorá upravuje zodpovednosť štátu za činnosť orgánov verejnej moci, a je excelentným vyjadrením princípu zodpovednosti štátu za spôsobenú škodu. Len obiter dictum žalobca uviedol, že náhrada škody spočíva v naozaj nedôvodne zaplatenom súdnom poplatku.

Na základe vyššie uvedených skutočností žalobca navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie podľa § 447 písm. f CSP odmietol; resp. aby dovolanie podľa § 448 CSP zamietol.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP, ďalej aj len najvyšší súd alebo dovolací súd) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 2 písm. b/ CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je nielen procesne prípustné, ale aj dôvodné.

5. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (por. 9 Cdo/72/2020, 9 Cdo/260/2021).

6. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 ods. 1 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania.

7. V zmysle § 432 ods. 1 CSP, všeobecne dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia, pričom právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

8. Dovolaiteľka uplatnila dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, keď rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho

súdu riešená, namietajúc nesprávne právne posúdenie veci.

Právnu otázku, ktorú nesprávne vyriešil odvolací súd vymedzila tak, či možno za nesprávny úradný postup považovať postup súdu spočívajúci vo výzve žalobcovi na zaplatenie súdneho poplatku za podanú žalobu, ak bolo v neskoršom priebehu konanie zastavené z dôvodu nedostatku právomoci súdu vo veci konať, a súčasne; či možno za nesprávny úradný postup považovať, ak súd konal plynulo a bez prieťahov a napriek tomu bolo konanie z dôvodu nedostatku právomoci zastavené až po uplynutí lehoty na vrátenie zaplateného súdneho poplatku podľa § 13 ods. 3 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov (ďalej len zákon č. 71/1992), ktorá skutočnosť už vrátiť súdny poplatok neumožňovala.

9. Základom interpretácie a aplikácie každej právnej normy v materiálnom právnom štáte je určenie účelu právnej úpravy, vymedzenie jej rozsahu a identifikácia jej obsahu (m. m. II. ÚS 171/05). Nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti všeobecných súdov zahŕňajúcej aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu. Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálne zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu.

10. Podľa § 11 ods. 1 prvej vety zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch, poplatok sa vráti, ak ho zaplatil ten, kto nebol povinný platiť alebo kto ho zaplatil na základe nesprávneho rozhodnutia súdu. Podľa § 12 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch, ak vydá súd nesprávne rozhodnutie o poplatkovej povinnosti, takéto rozhodnutie zruší alebo zmení aj bez návrhu. Podľa § 13 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch o vrátení poplatku podľa § 11 nemôže súd rozhodnúť po uplynutí troch rokov od konca kalendárneho roka, v ktorom bol zaplatený; to neplatí, ak navrhovateľ vzal návrh na začatie konania, odvolania alebo dovolania späť pred prvým pojednávaním.

11. Uloženie poplatkovej povinnosti v občianskoprávných veciach nemožno samo osebe považovať za rozporné s právom na prístup k súdu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy alebo čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. I. ÚS 176/03, I. ÚS 45/09, I. ÚS 464/2010, porovnaj tiež napr. rozsudok EŠLP Tolstoy-Miloslavsky proti Spojenému kráľovstvu, § 61 a nasl., rozsudok EŠLP z 19.6.2001 vo veci sťažnosti č. 28249/95 - Kreuz proti Poľsku, § 54). V tomto smere predstavujú súdne poplatky všeobecne akceptovateľný zásah.

12. Dovolací súd uvádza, že ústavný súd sa už v minulosti vo svojej rozhodovacej praxi zaoberal (nielen v rozhodnutí citovanom náleze sp. zn. I. ÚS 740/2016, ale aj vo veci sp. zn. IV. ÚS 312/07, III. ÚS 328/05, alebo aj napr. IV. ÚS 544/2012. II. ÚS 274/2013) sťažnosťami namietajúcimi porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy i základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, nevrátením súdneho poplatku pre uplynutie prekluzívnej lehoty uvedenej v § 13 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch, pričom vždy dôsledne rozlišoval, či ide o prípady nevrátenia súdneho poplatku po tom, čo navrhovateľ vzal návrh na začatie konania, odvolania alebo dovolania späť pred prvým pojednávaním. (napr. IV. ÚS 312/07). Ústavný súd, zaoberajúc sa nevrátením súdneho poplatku v inom prípade, než je nevrátenie súdneho poplatku po tom, čo navrhovateľ vzal návrh na začatie konania, odvolania alebo dovolania späť pred prvým pojednávaním, vo veci sp. zn. IV. ÚS 544/2012 konštatoval, že „vrátiť súdny poplatok možno v súlade s § 13 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch aj po uplynutí troch rokov od konca kalendárneho roka, v ktorom bol zaplatený, len v prípade späťvzatia návrhu na začatie konania, odvolania alebo dovolania, ku ktorému došlo pred prvým pojednávaním“, a pretože v danom prípade o takúto situáciu v okolnostiach namietaného postupu krajského súdu nešlo (konanie bolo zastavené pre výmaz žalovaného z obchodného registra), podľa názoru ústavného súdu v takom prípade „nevrátenie súdneho poplatku treba považovať za ústavne udržateľné a akceptovateľné“. Od tohto názoru sa ústavný súd neodchýlil ani v ďalších rozhodnutiach.

13. Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. štát zodpovedá za podmienok ustanovených týmto zákonom za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci, okrem tretej časti tohto zákona, pri výkone verejnej moci a/ nezákonným rozhodnutím, b/ nezákonným zatknutím, zadržaním alebo iným

pozbavením osobnej slobody, c/ rozhodnutím o treste, o ochrannom opatrení alebo rozhodnutím o väzbe, alebo d/ nesprávnym úradným postupom. Podľa ods. 2 tohto ustanovenia zodpovednosti podľa odseku 1 sa nemožno zbaviť.

14. Podľa § 9 ods. 1 citovaného zákona štát zodpovedá za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom. Za nesprávny úradný postup sa považuje aj porušenie povinnosti orgánu verejnej moci urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie v zákonom ustanovenej lehote, nečinnosť orgánu verejnej moci pri výkone verejnej moci, zbytočné prietahy v konaní alebo iný nezákonný zásah do práv, právom chránených záujmov fyzických osôb a právnických osôb. Podľa ods. 2 tohto ustanovenia právo na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom má ten, komu bola takým postupom spôsobená škoda.

15. V súlade s platnou právnou úpravou treba pre vznik nároku na náhradu škody preukázať existenciu základných predpokladov vzniku tejto zodpovednosti, samotná existencia škody ešte takúto zodpovednosť nezakladá. Nevyhnutnými predpokladmi vzniku zodpovednosti za škodu sú : a/ protiprávny úkon resp. škodová udalosť, b/ vznik škody, c/ príčinnú súvislosť (kauzálny nexus) medzi protiprávnym úkonom (škodovou udalosťou) a vznikom škody, d/ zavinenie. Zodpovednosť za škodu môže byť subjektívna alebo objektívna. Pri subjektívnej zodpovednosti za škodu treba na jej vznik splnenie všetkých uvedených predpokladov. V prípade objektívnej zodpovednosti nie je podstatné, či zodpovedný subjekt vznik škody zavinil alebo nie. Zodpovednosť za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci je zákonom č. 514/2003 Z. z. koncipovaná ako zodpovednosť objektívna, čo znamená, že zo strany oprávneného subjektu (poškodeného) nie je potrebné preukazovať zavinenie vo forme úmyslu resp. nedbanlivosti, ale stačí preukázať, že škoda je výsledkom činnosti príslušného orgánu štátu (tzv. zodpovednosť za výsledok). Ústavným základom uvedenej zodpovednosti je čl. 46 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky. Ak má byť štát skutočne považovaný za materiálny právny štát, musí niesť objektívnu zodpovednosť za konanie svojich orgánov, ktorým štátne orgány alebo orgány verejnej moci priamo zasahujú do základných práv jednotlivca. Nemožno totiž prehliadnuť, že štát nemá slobodnú vôľu, ale je povinný striktne dodržiavať právo v jeho ideálnej (škodu nespôsobujúcej) interpretácii.

16. Predmetom daného sporu je náhrada škody spôsobená orgánom verejnej moci jeho nesprávnym úradným postupom (§ 3 ods. 1 písm. d/ zákona č. 514/2003 Z.z.). I keď citovaný zákon pojem „nesprávny úradný postup“ orgánu verejnej moci výslovne nedefinuje, z pojmu možno vyvodíť, že ide o taký jeho úradný postup, ktorý má vadu, ktorá nie je v súlade s príslušnou právnou úpravou, ide teda o úradný postup, pri ktorom dôjde k porušeniu pravidiel stanovených právnymi predpismi pre konanie orgánu verejnej moci alebo porušeniu poriadku, ktorý vyplýva z povahy, funkcie alebo cieľov tejto činnosti, teda o postup nezákonný. Skutočnosť, že ide o nesprávny úradný postup taktiež určuje fakt, že musí ísť o úradný postup priamo súvisiaci s výkonom právomocí orgánu verejnej moci. Nesprávnym úradným postupom nie sú len prípady, v ktorých orgán verejnej moci priamo koná (pri rozhodovacej činnosti) ale aj v porušení povinnosť urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie v zákonom stanovenej lehote, prípadne ak je nečinnosť pri výkone verejnej moci, ak má zbytočné prietahy v konaní, alebo či spôsobí iný nezákonný zásah do práv, právom chránených záujmov fyzických osôb a právnických osôb. Objektívna zodpovednosť spojená s nepravým úradným postupom predpokladá porušenie pravidiel ustanovených právnymi predpismi pre postup orgánu verejnej moci pri jeho činnosti, čiže vady v spôsobe vedenia konania. Ide spravidla o postup (faktický zásah a nečinnosť), ktorý s rozhodovacou činnosťou bezprostredne nemusí súvisieť.

17. Na základe uvedeného dovolací súd zastáva názor, že v danej veci nemožno prijať záver, že postupom súdu, ktorý konal v zmysle zákona (zákon. č. 71/1992 Zb.), keď vyzval na zaplatenie súdneho poplatku za návrh podaný žalobcom a v konaní neboli konštatované ústavným súdom prietahy v konaní, súd priebežne konal i keď s výsledkom o nedostatku svojej právomoci, ktorý záver viedol k zastaveniu konania a postúpeniu veci príslušnému orgánu, ktorý bol povinný o nároku rozhodnúť, prišlo k nesprávnemu úradnému postupu orgánu verejnej moci, tak ako to má na mysli § 9 ods. 1 zákona č. 514/2003 Zb. I v ďalšom sa súd pridŕžal zákona (§ 13 ods. 3 zákona č. 71/1992 Zb.) a jeho kogentné ustanovenia, ktoré rovnako vykladá i ústavný súd (viď bod 13) mu neumožnili inak, ako nevyhovieť

návrhu na vrátenie súdneho poplatku po uplynutí prekluzívnej lehoty, uvedenej v § 13 ods. 3 , keď sa nejednalo v danom prípade o žiadnu výnimku tam preddefinovanú.

18. Ak preto chýbala prvá podmienka uplatnenia nároku na náhradu škody a to, nesprávny úradný postup, ktorý v predchádzajúcom konaní nebol daný, nie je možné prijať záver o dôvodnosti žaloby v tomto spore, a preto právny záver odvolacieho súdu, ktorým odôvodnil svoj rozsudok, ktorým nárok na náhradu škody priznal žalobcovi, nie je správny.

19. K odkazu , ktorý uviedol odvolací súd vo svojom rozhodnutí na bod 40. rozhodnutia ústavného súdu z 10. mája 2017, sp. zn. I. ÚS 740/2016, kde ústavný súd poukázal „aj na možnosť sťažovateľa domôcť sa náhrady ujmy, ktorá mu vznikla v príčinnej súvislosti s nečinnosťou okresného súdu pri rozhodovaní o vrátení súdneho poplatku a najmä s jeho dôsledkami, t. j. možnosť sťažovateľa uplatniť si nárok na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom, ak v príčinnej súvislosti s prietiahmi v konaní okresného súdu mu takáto škoda zjavne nevrátením poplatku vznikla,“ dovolací súd dodáva, že v tomto prípade poukazoval na príčinnú súvislosť s prietiahmi v konaní okresného súdu pri rozhodovaní o vrátení súdneho poplatku, ktorá skutočnosť v tomto spore nebola preukázaná, navyše ústavný súd sa vyjadril v odôvodnení k možnosti uplatniť takýto nárok za splnenia iných skutočností.

20. Dovolací súd preto dospel k záveru, že dovolanie na základe dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

21. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, odvolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

22. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.